

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Białystok, dnia 17 lipca 2025 r.

Poz. 3274

UCHWAŁA NR XV/72/25 RADY MIEJSKIEJ W STAWISKACH

z dnia 10 lipca 2025 r.

w sprawie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiski na lata 2025 - 2028

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.), w związku z art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.) Rada Miejska uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiski na lata 2025 - 2028, stanowiącą Załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Stawisk.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady Miejskiej
Kamil Zajączkowski

Załącznik do uchwały Nr XV/72/25 Rady Miejskiej w Stawiskach z dnia 10 lipca 2025 r.

**GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY STAWISKI
NA LATA 2025 – 2028**

Spis treści

Wstęp	3
Część wprowadzająca	4
Podstawa prawna opracowania Strategii	5
Metodyka opracowania	6
Okres trwania Strategii	7
Zasoby instytucjonalne umożliwiające realizację zadań	7
Część diagnostyczna	7
Informacje ogólne	8
Sytuacja demograficzna i społeczna	8
Diagnoza problemów społecznych występujących w Gminie Stawiski	9
Ubóstwo	9
Bezrobocie	10
Niepełnosprawność i długotrwała choroba, osoby starsze.	11
Alkoholizm i przemoc w rodzinie	14
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	16
Potrzeba ochrony macierzyństwa	17
Analiza SWOT	18
Część programowo-wdrożeniowa	19
Podsumowanie diagnozy	19
Problemy i wyzwania stojące przed systemem pomocy społecznej w Gminie Stawiski	21
Cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań	22
Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	26
Źródła finansowania zadań przewidzianych w Strategii	27
System wdrażania Strategii	28
Monitoring i ewaluacja	28
Bibliografia	29
Spis tabel, wykresów i rysunków	30

Wstęp

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiski na lata 2025 - 2028, jest dokumentem pomagającym kształtować system polityki społecznej na terenie gminy Stawiski. Konieczność jej opracowania wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Artykuł 17 wspomnianej ustawy precyzuje:

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych szczebla gminnego musi zawierać w szczególności:

1. diagnozę sytuacji społecznej;
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3. określenie:
  - a. celów strategicznych projektowanych zmian,
  - b. kierunków niezbędnych działań,
  - c. sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - d. wskaźników realizacji działań.

Prezentowana *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiski na lata 2025 - 2028*, składa się z trzech zasadniczych części, będących odpowiedzią na wymagany ustawą zakres, tj. części wprowadzającej, diagnostycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych (prawnych, społeczno-gospodarczych, analityczno-programowych) opracowywanego dokumentu.

Część diagnostyczna podzielona jest na dwa elementy: analizę gminy i jej zasobów instytucjonalnych oraz diagnozę lokalnych problemów społecznych. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, głównie sprawozdań przygotowywanych przez Centrum Usług Społecznych w Stawiskach również danych Urzędu Miejskiego w Stawiskach, Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Kolnie oraz identyfikacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT).

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Rozdział ten zawiera również informację o źródłach finansowania działań, kto odpowiada za koordynację realizacji Strategii oraz jak wygląda system jej monitoringu i ewaluacji.

Taka struktura niniejszego dokumentu strategicznego umożliwia racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określenie oraz wdrożenie wizji, celów i kierunków działań, po uprzednim uwzględnieniu przeprowadzonej diagnozy społecznej gminy, powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów

społecznych i zminimalizować skutki negatywnych kwestii społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, oraz doprowadzić do ich integracji społecznej. Taka struktura niniejszego dokumentu strategicznego umożliwia racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określenie oraz wdrożenie wizji, celów i kierunków działań, po uprzednim uwzględnieniu przeprowadzonej diagnozy społecznej gminy, powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych kwestii społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, oraz doprowadzić do ich integracji społecznej dla osób niespecjalizujących się w pomocy społecznej.

Część wprowadzająca

Dokument mający duży wpływ na kreowanie rzeczywistości społecznej powinien być oparty na wartościach i zasadach polityki społecznej, czyli doktrynach i normach działania, którymi to właśnie powinny się kierować podmioty polityki społecznej przy realizacji поставionych celów. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada przezorności** – bezpieczeństwo socjalne jednostki nie powinno być efektem tylko i wyłącznie świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać także z odpowiedzialności za przyszłość własną oraz rodziny.
2. **Zasada pomocniczości** – w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
3. **Zasada samorządności** – wyraża się poprzez organizację życia społecznego w sposób gwarantujący prawo do aktywnego udziału jednostkom i grupom w istniejących instytucjach społecznych oraz do tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
4. **Zasada wielosektorowości** - polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.
5. **Zasada samopomocy** – opiera się na istnieniu i rozwoju wzajemnej pomocy ludzi, którzy zmagają się z podobnymi problemami życiowymi, zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
6. **Zasada solidarności społecznej** – oznacza wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.

7. **Zasada partycypacji** – określa taką organizację życia społecznego, która umożliwia jednostkom realizację swoich ról społecznych, a grupom pozwala zająć równoprawne z innymi grupami miejsce w społeczeństwie.
8. **Zasada dobra wspólnego** - przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;

Podstawa prawna opracowania Strategii

Przygotowując Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiski na lata 2025 – 2028, oparto się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna i komplementarna z obowiązującymi przepisami oraz wymogami prawnymi. Najważniejszym aktem prawnym państwa polskiego oraz fundamentem państwa i systemu prawnego jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. To ona określa podstawowe prawa i wolności obywatelskie, a także gwarantuje poszanowanie praw osobistych, politycznych, ekonomicznych oraz socjalnych. Szczególną ochroną obejmuje dobro rodziny. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski mówi, że wszyscy obywatele są równi wobec prawa i obowiązków. Mają prawo do równego ich traktowania i nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w warunkach odpowiednich godności człowieka.

Głównym aktem prawnym wyznaczającym kierunek lokalnej pomocy społecznej jest ustawa z dnia 12 marca 2004 roku **o pomocy społecznej**, jednak na treść i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym;
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych;
- ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym;
- ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie;
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych;

- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- ustawa z dnia 25 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- ustawa z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego;
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny;
- ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci;
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem";
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Realizacja Strategii będzie wymagała także odwoływania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia, prawa pracy itp.

Metodyka opracowania

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Urzędu Miejskiego w Stawiskach, Centrum Usług Społecznych w Stawiskach, Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Kolnie oraz instytucji i organizacji współpracujących z Centrum Usług Społecznych w Stawiskach. Przygotowując strategię polityki społecznej na obszarze gminy uwzględniono m.in. dane dotyczące demografii, stopy bezrobocia oraz struktury rodzin korzystających z pomocy społecznej. Informacje takie pozwalają przewidzieć zmiany zachodzące wśród mieszkańców gminy, przekładają się także na kierunek polityki społecznej.

W ramach działań strategicznych wyłoniono główne problemy społeczne gminy, wskazano ich przyczyny oraz wpływ na mieszkańców, wypracowano analizę SWOT, której celem było wskazanie mocnych i słabych stron gminy w kontekście pomocy społecznej oraz wypracowano matrycę strategiczną porządkującą kierunki przyszłych działań.

Opracowana Strategia ma charakter otwarty, zawiera w sobie założenie ciągłego doskonalenia zawartych w niej zapisów, modyfikacji kierunków działań oraz sposobów realizacji założonych celów. Stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez Gminę jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu, dlatego też dobrze opracowana Strategia jest podstawą skutecznego ubiegania się o środki z budżetu państwa oraz fundusze Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej, dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Jako uzupełnienie środków gminnych należy wskazać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi, które to niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe, często niedostępne dla jednostek samorządu terytorialnego.

Okres trwania Strategii

Okres obowiązywania *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiski* został ustalony na lata 2025 - 2028. Oznacza to, że zaplanowano działania w wieloletniej perspektywie czasu. Taka długość wiąże się z wieloma czynnikami ryzyka, dlatego istotnym jest określenie zasad ewaluacji dokumentu.

Wyznaczony okres obowiązywania *Strategii* wynika głównie z okresu obowiązywania dokumentów strategicznych szczebla krajowego oraz wojewódzkiego. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego oraz Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Podlaskiego obowiązują do 2030 roku i są to dwa główne dokumenty, z którymi zgodna musi być niniejsza Strategia. Biorąc powyższe pod uwagę, ustalony rok trwania Strategii umożliwi Gminie Stawiski przygotowanie nowej Strategii zgodnej z wytycznymi kolejnych dokumentów strategicznych szczebla wojewódzkiego oraz nowej perspektywy finansowej.

Zasoby instytucjonalne umożliwiające realizację zadań

Obowiązkiem gminy jest udzielenie pomocy mieszkańcom znajdującym się w trudnej sytuacji. Warunkiem sprawnego funkcjonowania jest posiadanie zasobów kadrowych i instytucjonalnych zdolnych do podejmowania tych działań. Wśród zasobów instytucjonalnych na terenie gminy Stawiski w zakresie rozwiązywania problemów społecznych należy wymienić:

- Centrum Usług Społecznych w Stawiskach,
- Urząd Miejski w Stawiskach,
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Stawiskach,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne w Sokołach,
- Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Stawiskach,
- Szkołę Podstawową im. T. Kościuszki w Stawiskach,
- Szkołę Podstawową w Porytem,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej SALUS w Stawiskach,
- Policja,
- Kościół,
- organizacje pozarządowe z terenu gminy Stawiski.

Część diagnostyczna

Niniejsza część *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiski na lata 2025 – 2028*, poświęcona jest analizie sytuacji społecznej gminy, rozszerzonej o powiązane z nią aspekty: gospodarcze, edukacyjne itp. Podstawę spojrzenia na gminę w perspektywie ostatnich lat stanowiły dokumenty i sprawozdania statystyczne.

Informacje ogólne

Gmina Stawiski wg stanu na dzień opracowywania niniejszego dokumentu zajmuje powierzchnię 16555 ha, z czego 12394 ha to użytki rolne (75% ogólnej powierzchni gminy); 3150 ha to lasy (19% ogólnej powierzchni gminy) i 1011 ha pozostałych gruntów użytkowych i nieużytków, co stanowi 6% ogólnej powierzchni gminy. Obszar Gminy Stawiski stanowi 18% powierzchni Powiatu Kolneńskiego i 0,8% ogólnej powierzchni Województwa Podlaskiego.

Gmina Stawiski przynależy terytorialnie do Powiatu Kolneńskiego, w jej ramach można wyróżnić 36 sołectw oraz 35 miejscowości. Sąsiaduje z gminami: od północy – z gminą Grabowo, od wschodu – z gminą Przytuły, od południa – z gminami Jedwabne i Piątnica, od zachodu – z gminami Mały Płock i Kolno.

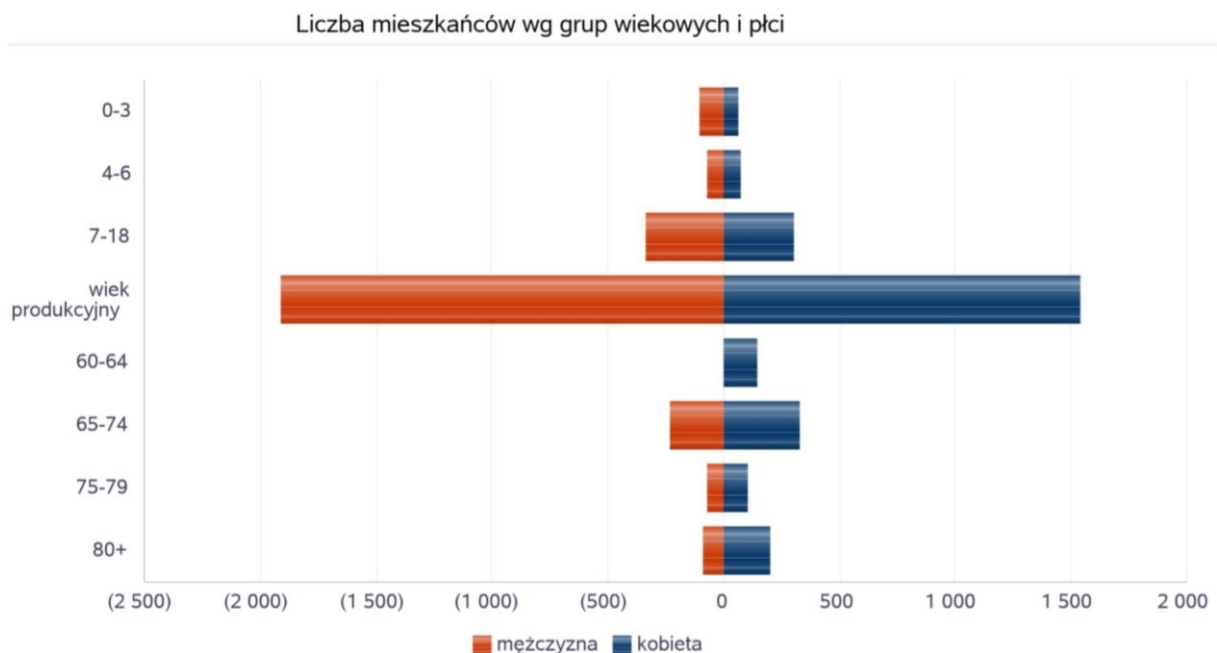
Sytuacja demograficzna i społeczna

Demografia i sytuacja społeczna stanowi bardzo ważny element analizy strategicznej każdej gminy w Polsce. Jednym z warunków rozwoju gminy jest stały wzrost potencjału ludzkiego. Zasoby, ranga oraz rola kapitału ludzkiego uwarunkowane są nie tylko liczebnością populacji czy osób zatrudnionych, lecz również poziomem wiedzy, umiejętności, kreatywnością, przedsiębiorczością, stanem zdrowia itp. W interesie władz Gminy jest zabieganie o nowych mieszkańców, gdyż ich obecność przyczynia się do zwiększenia dochodów budżetowych. Aktualna struktura demograficzna, która jest rezultatem przeszłych procesów, determinuje przyszłe kształtowanie zjawisk demograficznych i społecznych. Od liczby ludności, przekroju grup wiekowych, wskaźnika przyrostu naturalnego oraz dalszych prognoz powinny zależeć kolejne decyzje władz samorządowych, które wpłyną na kierunki podejmowanych działań na rzecz rozwiązywania obecnych oraz przewidywanych w przyszłości problemów społecznych. W ujęciu strategicznym, wyniki analizy demograficznej powinny determinować politykę rozwojową gminy, w tym kwestię inwestycji skierowanych do poszczególnych grup odbiorców (szkoły, place zabaw, dom seniora itp.).

Poniżej zaprezentowano wykres przedstawiający liczbę ludności w gminie Stawiski według danych statystycznych Urzędu Miejskiego w Stawiskach oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

Wykres Nr 1. Liczba mieszkańców Gminy Stawiski, według grup wiekowych i płci.

Grupa wiekowa	Liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci	
	mężczyzna	kobieta
0-3	106	68
4-6	74	74
7-18	330	306
wiek produkcyjny	1 910	1 541
60-64		147
65-74	232	326
75-79	73	101
80+	89	201

Źródło: Dane GUS

Diagnoza problemów społecznych występujących w Gminie Stawiski

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną wymaga zdiagnozowania problemów społecznych występujących na terenie gminy. Jak wynika z danych Centrum Usług Społecznych, problemy społeczne występujące na terenie gminy są najczęściej ze sobą powiązane i tak największy problem – ubóstwo, najczęściej wynika z bezrobocia, z niego też może wynikać alkoholizm, czy też bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się w różnorodny sposób. Przytoczyć można dwa uznawane określenia:

- 1) Brak dostatecznych środków materialnych do życia, bieda, niedostatek.
- 2) Stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki rodzinnej lub grupy społecznej.

Zjawisko ubóstwa jest zjawiskiem wielowymiarowym i wieloaspektowym, niemniej jednak za najważniejszy wskaźnik określający zasięg ubóstwa przyjmuje się dochód gospodarstwa domowego. Ubóstwo uwarunkowane jest wieloma czynnikami i w różnym stopniu dotyka poszczególne grupy ludności. Zależy ono zarówno od czynników demograficznych, jak i społeczno- demograficznych. Im liczniejsze gospodarstwo domowe, tym większe prawdopodobieństwo życia w niedostatku. To, iż rodziny i osoby mają problemy w zaspokojeniu swoich potrzeb nie zawsze wynika z nieracjonalnego gospodarowania posiadanymi zasobami. Powodem tego jest przede wszystkim niewystarczająca ilość środków finansowych, jakimi dysponuje rodzina, w stosunku do wzrastających w szybkim tempie kosztów utrzymania. Pod pojęciem podstawowe potrzeby, kryją się poza wyżywieniem takie potrzeby, jak: ubranie, mieszkanie, ochrona zdrowia, uzyskanie wykształcenia. Przyczyn ubóstwa jest wiele.

Uważa się, że jego przyczyna leży w takich cechach i zachowaniach ludzi, które uniemożliwiają im uzyskanie sukcesu we współzawodnictwie ekonomicznym. I tak przyczynami ubóstwa są: niechęć do ciężkiej pracy, niedostateczne wykształcenie, brak kwalifikacji zawodowych poszukiwanych na rynku pracy, patologie życia rodzinnego, ułomności fizyczne lub psychiczne, a co za tym idzie pozostawanie bez pracy. Cechy te powodują też niskie płace. Innych przyczyn ubóstwa dopatruje się też w sytuacji gospodarczo – społecznej, która nie uwzględnia potrzeb ludzi, a jedynie ich przydatność dla gospodarki. Ubóstwu sprzyjają szczególnie bezrobocie, niski status zawodowy, niskie wykształcenie, zamieszkiwanie na wsi lub w małym miasteczku, ale również typ biologiczny rodziny, wielodzietność, rodziny niepełne, niepełnosprawne. Na ubóstwo narażone są osoby i rodziny, w których występuje problem długotrwałej choroby, niepełnosprawności, uzależnienia, bezdomności.

Tabela Nr 1. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu ubóstwa

Powód przyznania pomocy- UBÓSTWO	Liczba rodzin		
	2022	2023	2024
	33	47	62

Źródło: Dane CUS

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że ubóstwo jest jednym z powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Przyczyny tego stanu są różne – poruszane w dalszej części diagnozy.

Bezrobocie

W początkowym okresie reformowania polskiej gospodarki najszybsze i najbardziej dynamiczne przeobrażenia zaistniały na rynku pracy. Bezrobocie jest zjawiskiem występującym powszechnie w wielu krajach, dotyczy ono również krajów wysoko rozwiniętych. Bezrobocie to nic innego jak utrata lub brak pracy, a praca odgrywa wielką rolę w życiu człowieka.

Bezrobocie jest również jednym z problemów społecznych występujących na terenie gminy Stawiski. Bezrobocie, czyli sytuacja, w której mniejsza lub większa liczba osób zdolnych do pracy i jej poszukujących nie znajduje zatrudnienia. Bezrobocie, jako kwestia społeczna dotyczy dużych grup społecznych, zakłóca prawidłowy rozwój społeczny, jest źródłem napięć społecznych, a nawet konfliktów. Jest ono problemem nie

tylko ekonomicznym i społecznym, ale przede wszystkim wyjątkowo bolesnym problemem jednostek. Bezrobocie jest zjawiskiem, które najczęściej powoduje ubóstwo jednostek i rodzin, prowadząc tym samym do ich marginalizacji, wykluczenia ze społeczeństwa. Bezpośrednim i najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie standardu materialnego rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej. Mniej widoczne, lecz nie mniej zagrażające spójności rodziny są skutki psychologiczne bezrobocia. Bezrobocie powoduje zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, dorosłych i dzieci. Następuje zjawisko izolacji społecznej, ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny osoby bezrobotnej, zarówno ze strony znajomych jak i dalszej rodziny. Bezrobocie wpływa także niekorzystnie na układ wewnątrzrodzinny. Bezrobotny mężczyzna doświadcza częściej niż bezrobotna kobieta obniżenia swojej pozycji w rodzinie, utraty autorytetu, frustracji, które mogą spowodować, iż sięga po alkohol.

Okazuje się, że w Gminie Stawiski znaczną część społeczeństwa lokalnego stanowią bezrobotni. Najwięcej osób bezrobotnych stanowią osoby z niższym wykształceniem. Analizując, należy stwierdzić, że najliczniejszą grupę stanowią osoby z przedziału wiekowego 20-35 lat, osoby z przedziału wiekowego 35 - 45 lat oraz 45 - 55 lat.

Tabela Nr 2. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu bezrobocia

Powód przyznania pomocy- BEZROBOCIE	Liczba rodzin		
	2022	2023	2024
	53	77	93

Źródło: Dane CUS

Bezrobocie jest problemem, z powodu którego znaczna liczba rodzin z terenu gminy Stawiski korzysta ze świadczeń z pomocy społecznej.

Szansą na zminimalizowanie bezrobocia oraz jego skutków jest organizowanie przygotowania zawodowego dla części bezrobotnych oraz staży dla absolwentów szkół.

Nadmienić należy, iż bezpośrednią konsekwencją bezrobocia jest rozszerzenie się zjawisk patologii społecznej, a także brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego jednostki i rodziny. Dlatego rodzi się konieczność szukania doraźnych metod poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny.

Organizowanie staży dla absolwentów i przygotowania zawodowego bezrobotnych przynosi wymierne efekty w postaci zatrudnienia części osób bezrobotnych.

Niepełnosprawność i długotrwała choroba, osoby starsze.

Wśród świadczeniobiorców pomocy społecznej pokaźną grupę stanowią osoby niepełnosprawne i długotrwale chore.

Niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, który trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza, bądź uniemożliwia samodzielną egzystencję, wypełnianie zadań życiowych i ról społecznych zgodnie z przyjętymi normami.

Biorąc pod uwagę klasyfikację osób niepełnosprawnych, mówimy tu o grupie osób niepełnosprawnych intelektualnie, chorych psychicznie, przewlekle chorych, z uszkodzeniami narządu ruchu, głuchych, niewidomych, a także osób niepełnosprawnych z uwagi na wiek. W związku z brakiem danych na temat liczby osób niepełnosprawnych zamieszkujących teren Gminy Stawiski, pracownicy socjalni w roku bieżącym dokonali w trakcie wykonywania swoich czynności zawodowych rozeznania i ustalili, iż szacunkowa liczba osób niepełnosprawnych zamieszkujących gminę Stawiski wynosi około 407 osób, w tym również dzieci, co stanowi około 6,75 % całej społeczności gminnej. Zbiorowość ta dzieli się na 2 podstawowe grupy: osoby niepełnosprawne w sensie prawnym, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony oraz osoby niepełnosprawne biologicznie, tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Z powodu niepełnosprawności w roku 2024 z pomocy Centrum Usług Społecznych w Stawiskach skorzystały łącznie 47 rodziny. Należy podkreślić, że te rodziny niekoniecznie muszą mieć problemy w zaspokojeniu potrzeb życiowych, ich problemy mogą dotyczyć potrzeb wyższego rzędu, potrzeb zdrowia psychicznego. Dużym problemem są bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, ograniczone możliwości oprotezowania i zakupu sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę. Polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych, to ogół działań podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych, mających na celu wyrównywanie nieuzasadnionych różnic socjalnych, asekurowanie wobec ryzyka życiowego oraz tworzenie szans funkcjonowania osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego, umożliwiających ich pełną integrację społeczną w środowisku zamieszkania, w pracy oraz w społeczności, jako całości.

Tabela Nr 3. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu niepełnosprawności

Powód przyznania pomocy- NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	Liczba rodzin		
	2022	2023	2024
	54	39	47

Źródło: Dane CUS

Gmina Stawiski, realizuje program „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”, który finansowany jest ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej - w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Beneficjentami Programu są osoby z niepełnosprawnościami.

Gmina Stawiski, realizuje również program „Opieka Wytechnieniowa”, który finansowany jest ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej - w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Program również jest skierowany do osób z niepełnosprawnościami.

Szczególną grupę osób niepełnosprawnych stanowią **osoby starsze**, gdyż ten okres w życiu człowieka najczęściej jest dotykany różnego rodzaju chorobami, ale tak samo sam proces starzenia wiąże się najczęściej z niepełnosprawnością. Sama starość nie jest chorobą, ale w okresie starości obserwujemy częste występowanie pewnych schorzeń tzw. zależnych od wieku. Do tych schorzeń możemy zaliczyć między innymi choroby serca, naczyń krwionośnych, nowotwory i choroby degeneracyjne układu nerwowego. Przejście na emeryturę może

oznaczają stopniową marginalizację osób starszych i pozostawanie na uboczu życia społecznego oraz stopniowe obniżanie się jakości życia osób starszych. Wiele osób starszych odsuniętych od życia zawodowego i obowiązków z tym związanych, a także przyzwyczajęń i organizacji czasu, przeżywa trudne chwile. Z etycznego, psychologicznego i społecznego punktu widzenia konieczne jest zapewnienie tej grupie osób specyficznych form pomocy, mających na celu jak najdłuższe zatrzymanie ich we własnym środowisku. Należy dołożyć wszelkich starań, bo ograniczyć potencjalną i wysoce prawdopodobną marginalizację – wykluczenie tej kategorii mieszkańców z życia społecznego. Nowoczesna pomoc powinna więc polegać na wsparciu tej grupy społecznej w jej naturalnym środowisku. Dotychczasowe działania na rzecz wszystkich osób niepełnosprawnych, w tym również dzieci, skierowane były w Gminie Stawiski na przeciwdziałanie marginalizacji tych osób, przeciwdziałanie ich wykluczeniu, poprzez organizowanie imprez i spotkań integracyjnych w porozumieniu z pozostałymi gminami powiatu kolneńskiego. Działania podejmowane na rzecz osób niepełnosprawnych, to również pomoc w likwidacji barier architektonicznych, komunikacyjnych, korzystanie z turnusów rehabilitacyjnych, głównie przy pomocy środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W Gminie Stawiski dokłada się wszelkich starań, aby umieszczenie osoby w wieku podeszłym w placówce instytucjonalnej, jaką jest dom pomocy społecznej, było ostatecznością. Dlatego istnieje możliwość przyznania usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom wymagającym takiej formy pomocy. Oczywiście nie wszystkie te osoby wymagają wsparcia, ale jest to sygnał o konieczności poszerzania infrastruktury środowiskowej dla wyżej wymienionej grupy osób. W związku z rosnącym zapotrzebowaniem na w/w wsparcie, od października 2019 r. Centrum Usług Społecznych w Stawiskach współrealizuje projekt „Sąsiedzkie usługi opiekuńcze”. Udział w projekcie jest bezpłatny. Głównym celem projektu jest zapewnienie osobom niesamodzielnym, w podeszłym wieku, które narażone są na wykluczenie społeczne, wsparcia i pomocy w podstawowych czynnościach dnia codziennego, ułatwiających pozostanie w dotychczasowym miejscu zamieszkania. Usługi opiekuńcze dostosowane są do indywidualnych potrzeb osób wspieranych. Pomoc usługową świadczą osoby z najbliższego otoczenia w miejscu zamieszkania beneficjenta. Uczestnicy projektu korzystają również ze wsparcia specjalistów tj.: psychologa, dietetyka i fizjoterapeuty.

Ostatnie lata były szczególnie trudne dla seniorów ze względu na panującą epidemię COVID-19, gdzie to właśnie oni należeli do grupy szczególnego ryzyka. Wychodząc naprzeciw potrzebom mieszkańców, gmina Stawiski, przystąpiła do realizacji programu *Wspieraj Seniora - Solidarnościowy Korpus Wspieraj Seniora*. W latach 2022-2024 wsparciem objęto 20 seniorów.

Tabela Nr 4. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu długotrwałej choroby

Powód przyznania pomocy- DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	Liczba rodzin		
	2022	2023	2024
	116	71	73

Źródło: Dane CUS

Politykę społeczną wobec osób starszych, osób długotrwale chorych, niepełnosprawnych można zdefiniować jako system realizowanych lub nadzorowanych przez podmioty publiczne działań adresowanych do tych osób i ich rodzin. Mają one na celu wszechstronną kompensację coraz bardziej ograniczonych możliwości samodzielnego zaspokojenia potrzeb i integracji tych osób z lokalną społecznością oraz przygotowanie jednostek i ich otoczenia do starości. Polityka społeczna wobec tych osób nie może ograniczać się do zabezpieczenia społecznego. Wprawdzie zapewnienie godziwych warunków egzystencji nadal znajduje się na pierwszym planie, znaczenia jednak nabierają również zadania związane z organizacją życia osób starszych, z pomocą w przypadku pielęgnacji, a przede wszystkim z integracją starszego pokolenia w ramach lokalnej społeczności.

Analizując dotychczasowe działania CUS na rzecz osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych, osób starszych na uwagę zasługuje to, iż działania, te nie ograniczają się tylko do udzielania wsparcia finansowego, które jest niezwykle ważne w sytuacji osób długotrwale chorych, które wymagają pobierania leków, a ich koszt znacznie przewyższa ich możliwości finansowe, ale również podejmowane są działania mające na celu aktywizację całej społeczności do podejmowania czynności i wspólnej odpowiedzialności za innych.

Alkoholizm i przemoc w rodzinie

Należy podkreślić, iż dużym problemem występującym na terenie gminy Stawiski, jest problem z nadużywaniem alkoholu przez wiele osób.

Alkoholizm jest chorobą, która powoduje wiele problemów nie tylko zdrowotnych, ale również natury psychicznej. Alkoholizm jest chorobą rodzinną, dotyka każdego członka rodziny i wywiera nań niszczący wpływ. Jego wystąpienie wnosi do rodzin ogromne spustoszenie moralne i emocjonalne. Jerzy Mellibruda wymienił obszary życia rodzinnego podlegające szczególnemu zagrożeniu z powodu systematycznego nadużywania alkoholu, przez co najmniej jednego członka rodziny:

- 1) **Niszczenie życia uczuciowego** – zamiast poczucia bezpieczeństwa, zaufania i miłości, rodzina przeżywa lęk i zagrożenie, gniew i wstyd, poczucie krzywdy i poczucie winy.
- 2) **Brak źródeł oparcia i wzajemnej pomocy** – życie rodzinne zamiast dostarczać oparcia staje się obciążeniem i źródłem problemów.
- 3) **Utrata kontaktu i zrozumienia** – zamiast otwartości i prawdy pojawia się coraz więcej kłamstw, manipulacji i udawania.
- 4) **Izolacja od świata zewnętrznego** – rodzina staje się zamknięta ze swoją tragedią i cierpieniem, odizolowuje się od innych.
- 5) **Wyczerpanie zasobów materialnych** – bardzo często nadmierne picie staje się źródłem trudności finansowych ograniczania się perspektyw bytowych całej rodziny.

Rodzina staje się dysfunkcjonalna, jeżeli obszary jej działania podlegają zagrożeniu, ulegają dezorganizacji. Można, zatem powiedzieć, że nadużywanie alkoholu w rodzinie stanowi najgorszy prognostycznie typ środowiska wychowawczego i tym rodzinom należy poświęcić więcej uwagi niż dotychczas, a dzieciom zorganizować pomoc w nauce i opiekę specjalistyczną. Należy podkreślić, że wiele osób i rodzin, które nie korzystają z pomocy CUS również boryka się z tym problemem, gdyż przynajmniej jeden z członków rodziny pije w nadmiernej ilości alkohol. Można zauważyć, iż występuje aktualnie niebezpieczna tendencja wzrostu spożycia alkoholu przez młodych ludzi. Przyczyn tego stanu rzeczy jest wiele, ale ostatnio obserwuje się, iż są to młodzi ludzie najczęściej pozostający bez pracy, niemający zagospodarowanego wolnego czasu.

Na terenie Gminy Stawiski działają Zespół Interdyscyplinarny oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. Komisja swą działalność prowadzi na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, uchwalanego corocznie przez Radę Miejską w Stawiskach, który zawiera szczegółowe kierunki działań w zakresie profilaktyki i łagodzenia skutków uzależnień w gminie. Praca z klientem uzależnionym i z jego rodziną jest bardzo trudna, długotrwała i często skazana na niepowodzenie. Dlatego zasadna jest systematyczna współpraca CUS, Policji, Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Stawiski oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Stawiskach, jak również innych instytucji w zakresie profilaktyki oraz leczenia uzależnień od alkoholu.

Alkoholizm jest wielokrotnie związany z **przemocą w rodzinie**. Przemoc w rodzinie jest poważnym problemem społecznym, który dotyka wiele środowisk rodzinnych, nie tylko tych, które mają problemy alkoholowe, ale jest z tymi problemami powiązana.

Przemoc jest jednym z najbardziej niepokojących zjawisk współczesnego świata, jest mechanizmem regulującym stosunki panujące między ludźmi w różnych grupach, instytucjach, środowiskach i układach społecznych. Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę siły działanie skierowane przeciwko członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody (psychiczne, fizyczne lub materialne). Z badań dotyczących rodziny, a także obserwacji życia społecznego wiadomo, że ludzie niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny. W Polsce trudno jest określić dokładnie skalę tego zjawiska. Co roku zgłasza się zaledwie kilkanaście tysięcy spraw o znęcanie nad rodziną, w tym samym czasie Policja rejestruje około miliona awantur domowych, do których jest wzywana. Zarówno przez Policję, jak również przez pracowników CUS jest realizowana procedura „Niebieskiej Karty”, którą się wprowadza w przypadku stwierdzenia występowania wszelkiej przemocy wobec jakiegokolwiek członka rodziny oraz Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Z informacji uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Kolnie wynika, iż liczba przestępstw i wykroczeń dokonanych na terenie gminy Stawiski pod wpływem alkoholu, utrzymuje się na wysokim poziomie. Dane te jednoznacznie wskazują, iż problem z piciem alkoholu ma wielu mieszkańców gminy, wobec czego działania

ukierunkowane na rozwiązywanie problemów związanych z nadmiernym piciem alkoholu powinny być jednym z priorytetów działań samorządu lokalnego.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Kolejną przesłanką, która dominuje wśród problemów pomocy społecznej na terenie gminy Stawiski jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Rodzina odgrywa kluczową rolę w funkcjonowaniu jednostek i społeczeństwa. W rodzinie dokonuje się podstawowy proces wychowywania dziecka i wprowadzenia go w krąg kontaktów społecznych, jest ona pomostem między jednostką a społeczeństwem, wskazując w ten sposób na jej podstawową rolę w społeczeństwie. Każda rodzina pełni różne funkcje, a realizacja tych funkcji zależy od struktury rodziny, jak również od liczebności dzieci. Czasami zdarza się, że rodzina ma problemy w wypełnianiu swoich funkcji z różnych przyczyn, a członkowie tej rodziny mają problemy w wypełnianiu ról społecznych. Dlatego też rodziny takie korzystają często ze wsparcia CUS. W tej grupie problemowej można wyróżnić trzy kategorie rodzin:

- 1) Rodziny wielodzietne, do których zalicza się rodziny mające 3 i więcej dzieci.
- 2) Rodziny niepełne, tzn. takie, w których jeden z rodziców nie żyje, bądź pozostaje poza rodziną, nie uczestnicząc w jej życiu.
- 3) Rodziny pełne, w których występują problemy opiekuńczo – wychowawcze.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych objawia się poprzez pojawiające się problemy w pełnieniu ról rodzicielskich i wychowawczych związanych z jednej strony z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych, z drugiej zaś, brakiem ze strony rodziców właściwej i adekwatnej postawy wobec tych zachowań. Często przyczynami pojawiania się problemów natury wychowawczej w rodzinach są nadużywanie alkoholu, przemoc w rodzinie, niezaradność, bezrobocie oraz problemy dzieci w szkole. Społecznymi skutkami występowania zjawiska bezradności opiekuńczo-wychowawczej są konflikty rodzinne, przemoc i agresja, problemy w nauce, słaby start edukacyjny, wzrost przestępczości dzieci i młodzieży, przenoszenie złych wzorców na bieżące i przyszłe zachowania młodych ludzi. Pomoc w takich przypadkach zmierza, nie tylko do udzielenia świadczeń pieniężnych, ale również do udzielenia rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania własnych postaw rodzicielskich, jak również do uczenia dzieci i młodzieży właściwych postaw, norm, wartości.

Tabela Nr 5. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Powód przyznania pomocy- BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH	Liczba rodzin		
	2022	2023	2024
	89	49	90

Źródło: Dane CUS

Kiedy problemy w rodzinie powodują, iż wypełniane przez nią funkcje i opieka nad jej członkami ulegają zachwianiu, w takim stopniu, że rodzina staje się niewydolna wychowawczo, nie zapewnia prawidłowo opieki

nad swoimi dziećmi, rodziny mogą być decyzją sądu objęte jego kuratelą, w celu wspierania jej działań i nadzoru nad podejmowanymi przez rodzinę czynnościami. Na terenie Gminy Stawiski nadzór nad rodzinami, w których wykonywanie funkcji jest nieprawidłowe pełnią, wraz z Wydziałem Rodzinnym Sądu Rejonowego w Łomży, kuratorzy sądowi i społeczni. Z danych uzyskanych ze szkół funkcjonujących na terenie gminy Stawiski wynika, że uczniowie, którzy sprawiają trudności wychowawcze są konfliktowi, zakłócają proces dydaktyczny i wychowawczy, są często agresywni w stosunku do kolegów, wykazują negatywny wpływ na pozostałych uczniów. Przeprowadzone diagnozy środowiska wskazują, że w znacznej części przypadków mamy do czynienia z zaniedbaniem środowiskowym i niewydolnością wychowawczą domu rodzinnego. Zachowaniom agresywnym sprzyja brak zainteresowania rodziców sytuacją w szkole oraz niemożnością nawiązania kontaktu przez szkołę z rodzicami uczniów sprawiających problemy wychowawcze. Działania szkół w tym zakresie nakierowane są na pomoc uczniom oraz rodzicom w przezwyciężeniu przejawów negatywnych zachowań. Szkoły współpracują w tym zakresie z Policją, kuratorami społecznymi, poradnią psychologiczno-pedagogiczną oraz z CUS. W szkołach, gdzie zatrudniony jest pedagog szkolny prowadzone są warsztaty z całymi klasami, indywidualne z uczniami, konsultacje z rodzicami.

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Kolejnym powodem przyznania świadczeń z pomocy społecznej jest potrzeba ochrony macierzyństwa. Macierzyństwo znalazło swoje uregulowania między innymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie zgodnie z art. 71 ust. 2 „Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa.” Od 01 maja 2004 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, na podstawie których przyznawane są dodatki z tytułu urodzenia dziecka oraz dodatki z tytułu pozostawania na urlopie wychowawczym oraz macierzyńskim (tj. świadczenie rodzicielskie).

Tabela Nr 6. Liczba rodzin otrzymujących dodatki do zasiłku rodzinnego powodu ochrony macierzyństwa

Dodatki do zasiłku rodzinnego	Liczba rodzin		
	2022	2023	2024
- z tytułu urodzenia dziecka	27	20	23
- z tytułu pozostawania na urlopie wychowawczym	3	2	4
- z tytułu pozostawania na urlopie macierzyńskim (świadczenie rodzicielskie)	15	13	17

Źródło: Dane CUS

Celem pomocy społecznej jest wzmocnienie sił jednostki, rodziny w chwilach trudnych, usuwanie sił zbyt wielkich do pokonania przez jednostkę lub rodzinę. Po wprowadzeniu przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych, obecnie zauważa się spadek liczebności osób i rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej.

Analiza SWOT

Dokonując diagnozy problemów społecznych występujących na terenie Gminy Stawiski została opracowana analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

- 1) Wewnętrzne pozytywne – mocne strony.
- 2) Wewnętrzne negatywne – słabe strony.
- 3) Zewnętrzne pozytywne – szanse.
- 4) Zewnętrzne negatywne – zagrożenia.

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości Gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabość to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- wykwalifikowany personel CUS, - stabilna sytuacja kadrowa, - zaangażowanie kadry CUS, - dobre warunki lokalowe, - dobra znajomość środowiska, - dobra współpraca z instytucjami na terenie gminy i poza nią, - stosowanie procedury „Niebieskiej Karty”, - wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości, - możliwość zarobkowania za granicą.	- brak w solidaryzowaniu się społeczności lokalnej z działaniami podejmowanymi przez pracowników CUS, - dużo dokumentacji, a za mało czasu na pracę socjalną, - ubóstwo społeczeństwa, - brak aktywności własnej ze strony klientów pomocy społecznej, - niski poziom wykształcenia i brak odpowiednich kwalifikacji osób długotrwale bezrobotnych, - znaczna liczba osób uzależnionych od alkoholu, - bariery architektoniczne, - znaczna liczba osób uzależnionych od alkoholu nieobjętych leczeniem odwykowym, - niewystarczająca liczba kadry merytorycznie przygotowanej do leczenia odwykowego.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- więcej wizyt w środowisku, - możliwość korzystania ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, - możliwość doksztalcania i szkolenia pracowników CUS, - współpraca z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, - zatrudnianie bezrobotnych na staż lub przygotowanie zawodowe, - rozwój lokalnych i regionalnych działań skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, - zwiększenie dostępności kształcenia ustawicznego, - malejące bezrobocie.	- utrzymujący się poziom bezrobocia, - rozszerzanie się zjawiska wykluczenia społecznego, - brak stabilności przepisów, - wzrost zadań CUS bez zabezpieczenia finansowego i kadrowego, - niskie wynagrodzenia pracowników CUS, - słabość organizacji pozarządowych, - brak odpowiedniej infrastruktury w zakresie pomocy społecznej, - przyzwolenie społeczne na spożywanie alkoholu, - uzależnienie od pomocy społecznej, - nasilenie się zjawisk patologicznych w środowiskach osób uzależnionych od alkoholu, - zaburzenia w funkcjonowaniu rodzin i osób uzależnionych.

Część programowo-wdrożeniowa

Ostatni rozdział *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiski na lata 2025 – 2028*, poświęcony jest określeniu działań Gminy w kontekście realizacji polityki społecznej na kolejne lata. Plan strategiczny opiera się na określeniu celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań oraz wskazaniu metody wdrożeniowej.

Podsumowanie diagnozy

Prognozowanie zmian w obszarze polityki społecznej związane jest z analizą poprzez obserwację współczesnych oraz próbą oszacowania przeszłych zjawisk społecznych.

Nie na wszystkie wskazane zjawiska niniejsza Strategia będzie miała bezpośrednie przełożenie. **Pomoc społeczna na poziomie gminy bezpośrednio powiązana jest bowiem z sytuacją materialną, zdrowotną mieszkańców oraz wsparciem rodzin przeżywających sytuację kryzysową.** Często to kryteria dochodowe w głównej mierze determinują przyznanie pomocy lub konieczność jej odmowy.

Biorąc pod uwagę sytuację społeczno-gospodarczą należy przy tym zauważyć, że malejące bezrobocie, rosnące płace oraz pomoc socjalna dla rodzin wielodzietnych przyczyniły się do zmniejszenia skali ubóstwa w gminie. Nie jest to jednak jedyny powód zmniejszającej się liczby osób otrzymujących pomoc. Ważnym aspektem są również kryteria dochodowe, odstające od obecnych poziomów płacowych i tym samym uniemożliwiające uzyskanie wielu świadczeń.

Obecnie odnotowywane jest historycznie najniższe bezrobocie, jednak jak wskazywali członkowie Zespołu ds. opracowania Strategii, wynika to nie tylko z poprawy sytuacji gospodarczej kraju, ale również z przepisów określających otrzymanie oraz utrzymanie statusu osoby bezrobotnej. Wśród bezrobotnych w dalszym ciągu są osoby długotrwale pozostające bez pracy. Ich aktywizacja zawodowa jest trudnym zadaniem, ponieważ często stają się one bierne w poszukiwaniu pracy i przyzwyczajają się do sytuacji w której się znajdują. Problem ten dotyczy zresztą szerszego grona klientów pomocy społecznej. Osoby te często nie podejmują starań aby samemu zmienić swój los i uniezależnić się od wsparcia socjalnego, przekazując niejednokrotnie to podejście swoim dzieciom.

Z bezrobociem często powiązane są również inne problemy społeczne takie jak: ubóstwo i uzależnienie od alkoholu. Spożycie alkoholu stopniowo staje się sposobem na złagodzenie psychicznych problemów odczuwanych przez daną osobę, a tym samym jednym z dominujących środków używanych w celu pokonania codziennych przeciwności i kłopotów. Obecnie alkoholizm jest wskazywany jako jeden z głównych problemów społecznych w gminie. Dodatkowo, należy założyć, że w przeciągu najbliższych lat problem ten będzie stanowił jeszcze większe wyzwanie stawiane lokalnej polityce społecznej. Konieczne zatem będą działania profilaktyczne dla całej populacji, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz uwzględniające również profilaktykę w kontekście pozostałych uzależnień, w tym behawioralnych.

Alkoholizm jest często powiązany z przemocą domową, ponieważ to właśnie pod jego wpływem mają miejsce przejawy agresji skierowane do domowników. W związku z ryzykiem pogłębiania się problemu uzależnienia

od alkoholu w przeciągu najbliższych lat należy założyć nasilenie również zjawiska przemocy domowej. W ostatnim roku Zespół Interdyscyplinarny pracował z 23 rodzinami, w których występował ten problem. Ciężko jednak jednoznacznie stwierdzić, że jest to rzeczywista skala przemocy domowej w gminie. Konieczne zatem będą dalsze działania profilaktyczne, w tym kampanie społeczne, które będą w stanie wpłynąć na postrzeganie przemocy domowej. Celem efektywnego działania konieczna będzie również dalsza współpraca instytucji i organów gminy, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Stawiskach.

Rosnąca liczba ludności gminy jest zjawiskiem pożądanym, należy jednak zwrócić uwagę na stale zwiększający się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej populacji gminy. Na chwilę obecną gminy Masłów nie można nazwać społeczeństwem „starzejącym się”, jednak w kontekście kolejnych lat, wartość tego odsetka może przekroczyć umowny poziom 20%. Wraz ze wzrostem liczby osób starszych można założyć, że nastąpi także wzrost liczby osób niepełnosprawnych. Już obecnie niepełnosprawność wraz z długotrwałą chorobą stanowią dwa główne powody przyznawania pomocy przez Centrum Usług Społecznych w Stawiskach. Niepełnosprawni są i pozostaną grupą silnie zróżnicowaną, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. Oprócz osób starszych są to przecież dzieci, młodzież oraz mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Jednym z wyzwań stawianych przed polityką społeczną jest zatem pomoc w aktywizacji zawodowej i społecznej tych osób. Należy się zatem spodziewać zwiększenia zainteresowania m.in. takimi programami jak: „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”, „Opieka Wytechnieniowa”, „Wspieraj Seniorów”, które mają na celu włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne Gminy.

Problemem niosącym długofalowe konsekwencje jest również zmiana modelu rodzin na 2+1. Fakt ten, w połączeniu z migracją osób młodych do większych ośrodków miejskich w Polsce i za granicą powoduje, że część mieszkańców nie może liczyć na opiekę rodziny na starość. Już obecnie zauważalny jest fakt, że często z pomocy społecznej korzystają samotnie gospodarujący mężczyźni – większość zasiłków stałych wypłacanych jest właśnie tej grupie społecznej. Do tego dochodzą również stale rosnące koszty utrzymanie mieszkańców w domach pomocy społecznej.

Do wszystkich powyższych wyzwań należy dodać jeszcze sytuację gospodarczą z jaką zmagają się mieszkańcy po zakończeniu epidemii COVID-19 oraz wybuchu wojny na wschodniej granicy. Znaczący wzrost kosztów życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej może przyczynić się do ponownego wzrostu ubóstwa wśród mieszkańców gminy. Jak wynika z przedstawionych danych zwiększył się zasięg ubóstwa skrajnego wśród większości grup społecznych – najwięcej wśród osób samotnie wychowujących dzieci. Odpowiedzią na problemy z rosnącymi cenami energii oraz kosztów ogrzewania były zaproponowane przez Rząd świadczenia realizowane na poziomie gminnym takie jak między innymi: dodatek osłonowy i dodatek węglowy. Oba cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców, jednak wymagały olbrzymich nakładów organizacyjnych poniesionych przez Centrum Usług Społecznych w Stawiskach.

Pandemia oraz konieczność nauki zdalnej wzmogła również wpływ nowoczesnych technologii na życie młodych osób. Zwłaszcza dzieci potrzebują kontaktów z rówieśnikami dla zapewnienia prawidłowego

rozwoju, dlatego ich odizolowanie od innych dzieci może przełożyć się na późniejszy wzrost problemów z prawidłowym zachowaniem w szkole w kolejnych latach.

Wiele z powyższych założeń wiąże się z nakładami finansowymi. Obecną sytuację finansową gminy można określić jako trudną, a do tego dochodzi jeszcze konieczność realizacji wielu innych, podstawowych potrzeb inwestycyjnych, co przy ograniczonym budżecie stanowi wyzwanie rozwojowe dla władz gminy. Na szczęście kadra administracji publicznej posiada doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych oraz realizacji projektów, w tym z zakresu pomocy społecznej. Również sprawnie działające organizacje pozarządowe oraz społeczne mają możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne na realizację zadań z zakresu polityki społecznej. To właśnie podmioty III sektora powinny skutecznie dopełniać działania gminnych jednostek organizacyjnych.

Problemy i wyzwania stojące przed systemem pomocy społecznej w Gminie Stawiski

W wyniku przeprowadzonej procedury diagnostycznej opierającej się o analizę danych statystycznych oraz wnioski z spotkania warsztatowego wytypowano **główne problemy** społeczne oraz **wyzwania** z jakimi zmierzy się Gmina Stawiski w perspektywie kolejnych lat:

1. **W obszarze wsparcia gospodarstw jednoosobowych, w tym osób starszych:**
  - a. Rozwój deinstytucjonalnych form opieki
  - b. Dalsze zapewnienie pomocy materialnej oraz finansowej
  - c. Aktywizowanie seniorów z wykorzystaniem potencjału organizacji pozarządowych
  - d. Edukowanie osób samotnych, seniorów w zakresie zagrożeń związanych między innymi z cyberbezpieczeństwem
2. **W kontekście dzieci i młodzieży:**
  - a. Zwiększenie zapotrzebowania na pomoc specjalistyczną, w tym poradnictwo psychologiczne i psychiatryczne dla dzieci
  - b. Potrzeba integracji młodzieży z innymi grupami społecznymi
  - c. Zapewnienie dalszego rozwoju oferty sportowej, edukacyjnej i rekreacyjnej w gminie
3. **Związane ze wsparciem rodziny:**
  - a. Zapewnienie asystenta rodziny oraz utrzymanie efektywnej pracy socjalnej
  - b. Utrzymanie wysokiej jakości i dostępności opieki przedszkolnej
  - c. Monitorowanie sytuacji materialnej rodzin, mogącej ulec pogorszeniu w perspektywie kolejnych lat
  - d. Brak chętnych rodzin do pełnienia funkcji rodziny wspierającej
  - e. Zjawisko „dziedziczenia biedy” powodujące niechęć do podjęcia działań mających na celu poprawę bytową swojego gospodarstwa domowego
  - f. Zapewnienie integracji społecznej nowych mieszkańców gminy
4. **Wspierające osoby niepełnosprawne:**
  - a. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych na terenie gminy
  - b. Rosnące zapotrzebowanie na usługi Asystenta Osoby Niepełnosprawnej

- c. Rosnące zapotrzebowanie na usługi rehabilitacyjne
- d. Podejmowanie działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych

5. Przeciwdziałające uzależnieniom oraz przemocy domowej:

- a. Ograniczenie związku przyczynowo skutkowego alkoholizmu i innych problemów społecznych
- b. Niechęć osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego
- c. Promowanie postaw aktywnych oraz informowanie o skutkach uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych
- d. Brak rzetelnej diagnozy zjawiska przemocy domowej - przemoc domowa będąca w dalszym ciągu tematem „tabu”

6. W ujęciu instytucjonalnym:

- a. Utrzymanie wysokiej jakości kadr pomocy społecznej oraz instytucji zaangażowanych w działania społeczne na terenie gminy Stawiski
- b. Zapewnienie współpracy międzyinstytucjonalnej przyczyniającej się do sprawnego przeciwdziałania problemom społecznym.

Cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań

Mając na względzie diagnozę potrzeb i problemów społecznych wyznacza się cel nadrzędny oparty na sprawnym i efektywnym systemie zabezpieczenia społecznego i na współpracy różnych instytucji i organizacji społecznych zajmujących się organizacją pomocy społecznej, w oparciu o zasadę pomocniczości.

Celem nadrzędnym opracowanej strategii jest:

PODNIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA

Aby osiągnąć cel nadrzędny strategii wyznacza się cele szczegółowe:

1. Cel szczegółowy:

Zapewnienie warunków pełnego rozwoju rodzin, poprzez popieranie ekonomicznej, prawnej i społecznej ochrony życia rodzinnego. Wzmocnienie trwałości rodziny i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom dezorganizującym życie rodziny.

2. Cel szczegółowy:

Zapewnienie osobom starszym wsparcia w różnych formach oraz zapewnienia warunków umożliwiających osobom starszym pozostawanie w środowisku zamieszkania.

3. Cel szczegółowy:

Zwiększenie szans na podjęcie pracy zarobkowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z występującego w rodzinie problemu bezrobocia.

4. Cel szczegółowy:

Wsparcie osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin, wyrównywanie szans w zakresie poprawy warunków ich życia.

5. Cel szczegółowy:

Zapobieganie i zwalczanie problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu.

Wyznacza się następujące kierunki działań samorządu lokalnego w ramach poszczególnych celów szczegółowych, które będą sukcesywnie realizowane dla osiągnięcia celu nadrzędnego:

1. Cel szczegółowy:

Zapewnienie warunków niezbędnych do pełnego rozwoju rodzin, poprzez popieranie ekonomicznej, prawnej i społecznej ochrony życia rodzinnego. Wzmocnienie trwałości rodziny i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom dezorganizującym życie rodziny.

Kierunki działań dla osiągnięcia zamierzonego celu:

- 1) wsparcie rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu polegające na udzieleniu pomocy rodzinom w odbudowaniu prawidłowych relacji pomiędzy jej członkami oraz we właściwym wypełnianiu przez nich ról społecznych;
- 2) działania na rzecz rodziny oparte na zasadzie pomocniczości, polegającej na udzielaniu pomocy nakierowanej na wykorzystanie zasobów własnych rodziny;
- 3) praca socjalna z rodzinami mającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze;
- 4) przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, jak alkoholizm i narkomania;
- 5) przeciwdziałanie przemocy i jej skutkom w rodzinie;
- 6) współpraca z organizacjami pożytku publicznego;
- 7) utworzenie zespołów interdyscyplinarnych złożonych z pracowników socjalnych, przedstawicieli Policji, sądu, szkół i innych instytucji oraz specjalistów działających na rzecz trwałości rodziny;
- 8) podejmowanie interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom;
- 9) wyrównywanie szans w zakresie poprawy warunków życia;
- 10) podniesienie rangi pracy socjalnej, by w pełni realizować ustawową misję pomocy społecznej;
- 11) rozwijanie profilaktyki szczególnie wśród dzieci i młodzieży;
- 12) poradnictwo specjalistyczne;
- 13) zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych jednostek i rodzin, które nie mogą być przez nich zaspokojone samodzielnie;
- 14) pomoc w uzyskaniu stypendiów socjalnych dla dzieci i młodzieży znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej;
- 15) objęcie pomocą w formie dożywiania zarówno dzieci, jak i dorosłych zgodnie z programem rządowym „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”;
- 16) realizacja projektów socjalnych.

2. Cel szczegółowy:

Zwiększenie szans na podjęcie pracy zarobkowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z występującego w rodzinie problemu bezrobocia.

Kierunki działań dla osiągnięcia zamierzonego celu:

- 1) praca socjalna rozumiana, jako działalność zawodowa pracowników socjalnych na rzecz osób i rodzin zagrożonych lub dotkniętych bezrobociem, w tym aktywizowanie do poszukiwania pracy, udzielanie pomocy w poszukiwaniu ofert pracy, wskazywanie możliwości źródeł pozyskiwania dodatkowych środków finansowych wzmacniających budżet rodziny, niwelowanie postawy biernego uczestnika w systemie pomocy społecznej, czyli zwiększenie aktywności i zaangażowania osób bezrobotnych w działania służące usamodzielnieniu;
- 2) przygotowanie i wspieranie bezrobotnych w trakcie poszukiwania pracy;
- 3) pomoc w uzyskaniu kwalifikacji dostosowanych do sytuacji na rynku pracy;
- 4) współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Kolnie i podejmowanie wspólnych działań na rzecz klientów CUS, organizowanie prac społecznie użytecznych, organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych, szkoleń, warsztatów;
- 5) zatrudnianie absolwentów i stażystów;
- 6) współpraca z instytucjami i organizacjami przeciwdziałającymi bezrobociu;
- 7) udzielanie osobom i rodzinom wsparcia finansowego, rzeczowego i usługowego;
- 8) niwelowanie psychospołecznych skutków bezrobocia osób pozostających bez pracy i ich rodzin, poradnictwo specjalistyczne mające na celu eliminowanie negatywnych następstw bezrobocia długookresowego dokonywane głównie przez udzielanie wsparcia psychicznego;
- 9) wspomaganie inicjatyw społecznych na rzecz osób długotrwale bezrobotnych;
- 10) zapobieganie i przeciwdziałanie marginalizacji młodzieży, współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi;
- 11) zapobieganie zjawisku bezdomności;
- 12) przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej;
- 13) realizacja projektów współfinansowanych z EFS.

3. Cel szczegółowy:

Wsparcie osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin, wyrównywanie szans w zakresie poprawy warunków ich życia.

Kierunki działań dla osiągnięcia zamierzonego celu:

- 1) wspieranie osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych i ich rodzin;
- 2) wsparcie działań organizacji charytatywnych;
- 3) podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych;
- 4) aktywizowanie osób starszych i niepełnosprawnych do udziału w życiu społecznym;
- 5) wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 6) zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych;
- 7) szkolenie pracowników socjalnych mające na celu przybliżenie problematyki niepełnosprawności zarówno fizycznej, psychicznej jak i intelektualnej;
- 8) wspieranie profesjonalnych form pomocy wolontariatem;

- 9) pomoc usługowa w formie usług opiekuńczych domowych i pielęgnacyjnych oraz specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 10) likwidacja w miarę możliwości barier architektonicznych w instytucjach publicznych oraz pomoc w załatwianiu formalności związanych z likwidacją barier architektonicznych w mieszkaniach osób niepełnosprawnych;
- 11) dążenie do utworzenia lokalnego klubu osób starszych i niepełnosprawnych;
- 12) pomoc w zorganizowaniu sprzętu rehabilitacyjnego;
- 13) współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych (PCPR w Kolnie, PFRON i inne);
- 14) kompleksowa pomoc osobom chorym i niepełnosprawnym, wsparcie finansowe oraz wsparcie w naturze, np. zaopatrzenie w opał na zimę;
- 15) poradnictwo i działalność informacyjna dla osób niepełnosprawnych;
- 16) diagnozowanie środowiska osób niepełnosprawnych, stworzenie warunków do rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej, wyrównanie szans życiowych.

4. Cel szczegółowy:

Zapobieganie i zwalczanie problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu.

Kierunki działań dla osiągnięcia zamierzonego celu:

- 1) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- 2) udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- 3) kontrola rynku w zakresie przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i jego reklamy;
- 4) zapewnienie dostępu ofiarom przemocy do bezpłatnej porady prawnej;
- 5) współpraca z Policją, przychodniami lekarskimi, szkołami, kuratorami sądowymi, organizacjami pozarządowymi, innymi jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- 6) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych, programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 7) organizowanie i prowadzenie na terenie szkół programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, spektakli teatralnych o tematyce uzależnień i przemocy;
- 8) dofinansowanie do szkolnych wycieczek, obozów, kolonii, „zielonych szkół”, na których realizowany będzie program z zakresu profilaktyki uzależnień;
- 9) finansowanie szkoleń dla osób zajmujących się problematyką uzależnień, mających kontakt z ofiarami i sprawcami przemocy, inicjowanie działań zmierzających do podnoszenia ich kwalifikacji;
- 10) zwiększenie dostępności profesjonalnej pomocy dla osób uzależnionych i współuzależnionych;
- 11) leczenie stacjonarne osób uzależnionych od alkoholu;

- 12) wspomaganie działalności instytucji i stowarzyszeń oraz osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- 13) kontynuacja pracy w świetlicach środowiskowych w celu objęcia opieką dzieci z rodzin patologicznych;
- 14) organizowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

5. Cel szczegółowy:

Zapewnienie osobom starszym wsparcia w różnych formach oraz zapewnienie warunków umożliwiających osobom starszym pozostania w środowisku zamieszkania.

Kierunki działań dla osiągnięcia zamierzonego celu:

- 1) profesjonalizacja w zakresie szeroko rozumianej pracy socjalnej na rzecz osób starszych poprzez diagnozowanie potrzeb ludzi starszych, pomoc w umieszczeniu w placówkach świadczących całodobową opiekę i pielęgnację, w domach pomocy społecznej,
- 2) zapewnienie odpowiednich form opieki osobom tego wymagającym;
- 3) aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki najbliższym;
- 4) uwrażliwienie i aktywacja społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych;
- 5) wolontariat na rzecz osób starszych, pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego, pomoc w kontaktach z otoczeniem, pomoc w życiu codziennym;
- 6) wspieranie przedsięwzięć mających na celu inicjowanie różnorodnych form działań samopomocowych, pomocy sąsiedzkiej;
- 7) pomoc finansowa, pomoc rzeczowa (w tym w postaci posiłku);
- 8) podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych.

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Zaproponowane w Gminnej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiski na lata 2025 – 2028*, stanowią odpowiedź na zidentyfikowane wyzwania i problemy przed jakimi stoi gminny system pomocy społecznej. Dzięki realizacji kierunków działań ujętych w niniejszym dokumencie prognozuje się na przestrzeni

kolejnych lat:

- Zwiększenie liczby wydarzeń oraz inicjatyw na terenie gminy przyczyniających się do integracji mieszkańców.
- Zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych korzystających z Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej.
- Zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania oraz w formach instytucjonalnych.
- Wzrosną środki finansowe przeznaczane na pomoc oraz aktywizację osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
- Zmianie ulegnie przestrzeń publiczna gminy, uwzględniając przy tym wytyczne dotyczące dostępności.

- Zwiększenie odsetka dzieci korzystających z programów dożywiania związanego ze wzrostem kryterium dochodowego.
- Zapewnienie wakacyjnego wypoczynku wszystkim dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych.
- Pozostanie konieczność zatrudnienia przynajmniej jednego asystenta rodziny.
- Zwiększenie liczby świadczeń związanych z przeciwdziałaniem ubóstwu ze względu na wzrost kosztów życia nierekompensowany wzrostem wynagrodzeń oraz świadczeń. Ubóstwem zagrożone będą zwłaszcza gospodarstwa domowe samotnych emerytów, osób których głównym źródłem utrzymania jest gospodarstwo rolne oraz których głowa rodziny ma wykształcenie nie wyższe niż gimnazjalne/podstawowe.
- Ogólną poprawę stanu zdrowia i sprawności fizycznej, w tym szczególnie osób niepełnosprawnych i seniorów.
- Zwiększenie potrzeb i form świadczonej pomocy względem osób przewlekle chorych oraz ich rodzin.
- Zwiększenie znaczenia wolontariatu oraz pomocy sąsiedzkiej.
- Integrację społeczną rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia, uzależnień i przemocy.
- Wzrost świadomości społeczeństwa, w tym dzieci i młodzieży w zakresie negatywnych skutków używek i nadużywania urządzeń elektronicznych oraz zjawiska przemocy domowej;
- Lepsze poznanie skali zjawiska przemocy domowej w gminie.
- Utrzymanie konieczności świadczenia specjalistycznych usług osobom doświadczającym przemocy domowej.
- Wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- Zapewnienie miejsc opieki przedszkolnej wszystkim dzieciom z gminy.
- Zwiększenie liczby dzieci do lat 3 objętych opieką instytucjonalną.
- Zwiększy się liczba rodzin objętych wsparciem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii.
- Rozwój działalności świetlic wiejskich.
- Rozwój działalności Kół Gospodyń Wiejskich.
- Dalszy spadek liczby osób bezrobotnych w tym osób długotrwale bezrobotnych.
- Utrzymanie wysokiego poziomu wykształcenia kadry Centrum Usług Społecznych, urzędu oraz pozostałych jednostek organizacyjnych, pomimo ciągłych zmian prawnych.

Źródła finansowania zadań przewidzianych w Strategii

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie oraz pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadań. Niniejsza Strategia nie wskazuje konkretnych programów, źródeł finansowania ani kwotowych wartości docelowych, gdyż są to czynniki podlegające dynamicznym zmianom.

Autorzy Strategii wyszli z założenia, że próba oszacowania całkowitych wydatków potrzebnych na realizację działań strategicznych jest niemożliwa, ponieważ w znacznym stopniu zależy od czynników niezależnych od samorządu. Na realizatorach Strategii ciąży przez to większa odpowiedzialność za budżet oraz poszukiwanie dodatkowych źródeł finansowania. Wśród tych źródeł, oprócz budżetu gminy należy wskazać środki funduszy krajowych, projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej, środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe oraz prywatnych darczyńców.

System wdrażania Strategii

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiski na lata 2025 – 2028, jest dokumentem długookresowym, swoją perspektywą obejmującym kilka lat.

Programowanie strategiczne w tak długim okresie jest z praktycznego punktu widzenia niemożliwe do zrealizowania w 100%, dlatego niniejsza Strategia musi zostawać poddana czasowym weryfikacjom, oraz jeżeli sytuacja będzie tego wymagała – zmianom. Dyrektor Centrum Usług Społecznych w Stawiskach, jako koordynator Strategii podejmując decyzję o aktualizacji Strategii będzie brał pod uwagę stopień jej wdrażania, oczekiwania mieszkańców Gminy Stawiski, sytuację społeczno-gospodarczą gminy oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Biorąc powyższe pod uwagę w procesie aktualizacji należy uwzględnić obecne cele strategiczne, ale również nowe, nie ujęte w niej obecnie zadania, które na etapie opracowywania Strategii nie były jeszcze znane/określone.

Zadania zaproponowane przez niniejszą Strategię angażują większość gminnych jednostek organizacyjnych, ale również organizacje pozarządowe oraz jednostki niepodlegające Burmistrzowi Stawisk. Tak zaproponowana zasada partnerstwa stanowi odpowiedź na jeden z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej, jednak wdrażanie Strategii przez podmioty niezależne wymaga ścisłej koordynacji i co najważniejsze – współpracy między zainteresowanymi stronami.

Monitoring i ewaluacja

Proces monitorowania Strategii służy regularnej ocenie realizacji wskazanych w dokumencie działań. Proces ten ma charakter ciągły, tzn. realizowany będzie każdego roku obowiązywania Strategii, w terminie do 31 maja i będzie dotyczył roku poprzedniego. Monitoring Strategii połączony będzie z corocznym obowiązkiem Gminy związanym z przygotowaniem Raportu o Stanie Gminy.

Celem ewaluacji jest ocena osiągniętych rezultatów. Ewaluacja będzie przeprowadzona dwukrotnie: w roku 2027 jako ewaluacja śródokresowa po upływie pełnych dwóch lat obowiązywania Strategii oraz w roku 2028 jako ewaluacja końcowa.

Bibliografia

1. *Leksykon polityki społecznej*, red. nauk. Rysz-Kowalczyk B. ; Warszawa, 2001.
2. Panek T., *Ubóstwo i nierówności*, w: Statystyka Społeczna, Praca zbiorowa pod red. T. Panka, PWE, Warszawa 2007.
3. Pieczywok A., Czuryk M., Drabik K., *Bezpieczeństwo człowieka w procesie zmian społecznych, kulturowych i edukacyjnych*, Katedra Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego. Wydział Prawa i Administracji. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, 2018.
4. Twardowski A., *Społeczny model niepełnosprawności – analiza krytyczna*, Studia Edukacyjne, 2018, nr 48, s. 97-114.
5. Zamorska K., Makuch M., *Starzenie się społeczeństwa. Wymiar społeczny, gospodarczy i polityczny*, Kraków, 2018.
6. *Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2022 roku*. Opracowanie GUS, 30.06.2023 r.
7. <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/stypendium-szkolne-oraz-zasilek-szkolny>
8. <https://www.gov.pl/web/gov/uzyskaj-karte-duzej-rodziny>
9. <https://www.gov.pl/web/rodzina/wiadczenie-pielegnacyjne>
10. <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-staly>
11. <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-rodzinny>
12. <https://www.gov.pl/web/rodzina/fundusz-alimentacyjny>
13. <https://www.gov.pl/web/rodzina/pomoc-spoleczna>
14. <https://www.gov.pl/web/szczepienia-gmin#/poziomwyszczepienia>
15. <https://www.gov.pl/web/zdrowie/przemoc-domowa>
16. <http://www.niepelnosprawni.pl/>

Spis tabel, wykresów i rysunków

Wykres Nr 1. Liczba mieszkańców Gminy Stawiski, według grup wiekowych i płci.	9
Tabela Nr 1. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu ubóstwa.....	10
Tabela Nr 2. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu bezrobocia.....	11
Tabela Nr 3. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu niepełnosprawności.....	12
Tabela Nr 4. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu długotrwałej choroby	13
Tabela Nr 5. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	16
Tabela Nr 6. Liczba rodzin otrzymujących dodatki do zasiłku rodzinnego powodu ochrony macierzyństwa.....	17